

שתי גדות לירדן — זו שלנו זו גם כן! קבע זאב זבוטינסקי בשירו המפורסם ביותר בו הכריז כי „כעמוד שבתווק לגשר, וכחוט השדרה לאנוש — לארצי קו הציר והקשר, הוא ירדן, הירדן הקדוש...“ בהכרה או מתחת לסף ההכרה, מבטא שיר זה את תחושת-המולדת של כל בני ישראל. אם גדלו בתל-אביב, בקרית-חיים או במשק מרחביה, ואם נולדו בגנין, בחברון או ברמאללה. תוכנית זו מנסה לקבוע דרך להגשמת רעיון זה, לא בדרך של שפיכת-דמים ולא בדרך של כריעת-בוך אלא בדרך שיתוף-הפעולה בין שני עמים גאים ושתי תנועות-לאומיות משחררות.

איהוד

הפירדן

מאת **אורי אבנרי**

חסרת אופקים רחבים ואפיקים להתפתחות, לא יכלה לגדל אלא נוער חסר מעוף, אידיאליים ומתח חלוצי, המרגיש במחנק מתמיד ובורח אל הריקנות, הציניות ומרחבי העולם.

תנועת-השיחרור העברית לא נסתיימה. היא אך החלה.

מזה שני דורות נעה שדרת-המסע של תנועה זו — קדימה, הצידה, ולעתים אף אחורה. סלגיה השונים, זה בצד זה ואף זה נגד זה, פעלו באלפי צורות שונות להגשמת מטרתיה. מייבש ביצות בחולה, חורש השדות בנגב, נוטע הפרדסים בשרון, יוצר החרושת בעמק זבולון, איש הפלמ"ח בשבילי הגליל, לוחם האצ"ל בחדר התלייה של עכו, לוחם לח"י בקאהיר, חייל צה"ל בנגבה ובנגריושע — כולם היו חברים בשותפות גדולה זו.

מדינת ישראל הנוכחית היא תחנת-ביניים חשובה בדרך. אך אם אין היא התחנה הסופית שלה.

היא מסגרת מצויינת להמשך המאבק להגשמת מטרותיה של תנועת-השיחרור העברית, אך אין היא עצמה הגשמת מטרותיה.

כי אין המטרה אלא הבטחת בסיס איתן לאומה עברית בריאה ופורחת, המפתחת בחרות ובבסתחון את גאונה הלאומי המקורי. בסיס זה לא יתכן בלתי אם בארץ-ישראל השלמה, מאוחדת וחסרת גבולות פנימיים, שתהיה חלק חופשי של מרחב מאוחד ויחידותי.

איחודה מחדש של הארץ, מן הים ועד המדבר, ממקור הירדן עד רפיח, היא התחנה הבאה של תנועת-השיחרור העברית.

ארץ-ישראל היא מולדתם של שני עמיה.

שני עמים טוענים לבעלות על כל רחבי ארץ-ישראל — העם העברי והעם הפלסטיני. במשך שני דורות חיו שני עמים אלה במעורב, זה בצד זה. מלחמת-החלוקה הציבה ביניהם גבול מדיני אטום וריכותם בשתי מדינות נפרדות. אולם שניהם כופרים בגבול זה. מנהיג עברי, הטוען כי גבולותיה של ישראל הם סופיים, משקר ביוזף עין או בלא-יודעין. מנהיג ערבי שיטען טענה דומה לגבי גבולות המדינה הערבית, ישקר אף הוא. איש משניהם אינו מאמין לדברי השני. לגבי האדם העברי, גבולותיה של ישראל הם זמניים, תוצאה של כורח חלף. לגבי האדם הפלסטיני, ישראל היא עובדה שיש לחסלה. שום מבול של מליצות לא ישנה זאת. האדם העברי רואה את מולדתו בתל-אביב וביר-חברון, בחיפה ובשכם, בהר-ציון ולד הכותל המערבי. פרקי התנ"ך בשעורי כיתה א' מוכיחים לו זאת באלף צורות שונות. האדם הפלסטיני רואה את מולדתו ביריחו וביפו, בבית-לחם ובנצרת בעזה וברמלה. הפליט מיבנה מנחיל הכרה זו לבנו ולבני בנו, המורה בבית-הספר מזכיר זאת לתלמידיו, בלבם ובדמיונם של כל תושביה. בני שני העמים ואזרחי שתי המדינות, ארץ ישראל היא שלמה לנצח, וכל חלוקה היא זמנית ובת-חלוף, מחלה שיש לרפאה בשעת-הכושר הראשונה.

ארץ-ישראל היא יחידה אחת.

משחר ההיסטוריה ועד הדור האחרון, היתה הארץ חסיכה גיאוגרפית, היסטורית, תרבותית וכלכלית אחת. מן הים ועד המדבר שקפו חיים משיתפים, שלא ידעו שום גבולות. לא פעם קמו בתחומיה מסגרות מדיניות נפרדות ויריבות. ממלכות ועירות, שבטים ועמים הטילו את מרותם המדינית על חלקים ממנה. אולם כלכלת הארץ ותרכותה עברו על פני גבולות זמניים אלה, כלא היו. שום מלך, שום נביא, לא עצר את תנועת הרוח. כחסיכה שלמה השתתפה הארץ בגורל המרחב שהיא חלק ממנו — סוריה הגדולה, אזור הסהרן הפורה, והמרחב השמי הגדול כולו, אשר ארץ-ישראל שימשה להם חולית-קשר. זוהי מולדתו של האדם העברי, המרחב ליצירתו הלאומית. היא

נקבעה לו על-ידי המורשה ההיסטורית, ההרגשה שלו, התרבותית, המציאות הגיאוגרפית, הצרכים הכלכליים והנתונים הצבאיים.

היא נקבעה לו, מעל לכל, על-ידי תחושת המולדת, שהיא המציאות החיה והפועלת בלבנו.

המתנכר לשלמות

הארץ, זורע את

זרע חורבנו.

לפני תשע שנים מסרו ששת אלפי צעירי רים עבריים את חייהם, כדי לרכוש לעמם את עצמאותו המדינית. בדם ואש קמה בחלק המערבי של ארץ-ישראל מדינה חדשה. בסערת מלחמת-האחים של שני עמי הארץ, בה השתתפו רוב העמים השמיים, יוצקו גבולותיה. שום הגיון לא קבע אותם, זולת ההגיון המקרי החולף של מזל-המלחמה.

הישגי המדינה בשנות קיומה המעטות היו כבירים. מיליון עולים יהודיים הובאו לארץ ונקלטו בחלקם הגדול. מיווג המון זה לאומה אחת, ודרכה שפה אחת, התקדם בקצב מזהיר. בידי האומה העברית ניתנה האפשרות להפעיל מכשירים ממלכתיים, להופיע בחברת האומות ובמוסדות העולם כמדינה בין מדינות, לגבש צבא יעיל ועצמאי.

אולם הישגים מפוארים אלה נקנו במחיר אכזרי: מחיר כיתורה של הארץ, כפי שלא היתה מבוותרת מעולם, לשני חלקים אויבים בנפש.

דחוקה לפינה אחת של ארץ-ישראל, לא יכלה המדינה להיות אלא גיטו קטן ומבודד בעולם השמי, הנבדל רק בגודלו ובעצמאותו הצינונית מגטאות אחרים בהיסטוריה היהודית. שנואה על העמים הערביים, שראו בה נטע זר על אדמתם, ושהטילו עליה מצור כלכלי טוטאלי לא יכלה אלה להזדקק לחסדי זרים כדי להבטיח לבניה את הקיום היומיומי. מנותקת מן המרחב הכלכלי הסובב אותה, משוללת שוקים טבעיים וחומרי-גלם, לא יכלה אלה להשליך את יתבה על זרם בלתי-פוסק של נדבות ומלחים ומגביות ומענקים.

נטולת כל סוכו אמיתי בתנאים אלה להשיג אי-פעם עצמאות כל-כלית של ממש, לא יכלה לקוות גם לעצמאות המדינית הנובעת ממנה.

חנוקה בין חומות המצור, לא יכלה לקלוף את המוליונים שרק הם היו עשויים לשמש לאורך ימים כסיום איתן להתבססות לאומית קבועה. מוקפת אויבים מכל עבר, לא יכלה להשיג אלא כסחון צבאי ארעי, רופף ומפוקפק.

